

4. *Onegina* В.М. Вплив реформування земельних та майнових відносин на доходи сільськогосподарських товаровиробників. *Економіка: проблеми теорії та практики*. зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. Вип.209. Т. 1. С. 185 – 199.

5. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.04.2020 р.).

6. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2018 рік / Держ. ком. статистики України. Київ: Держстат, 2019. 235 с.

7. *Coase* R. (1960). The Problem of Social Cost. *Journal of Law and Economics*, The University of Chicago Press, Vol. 3. PP. 1-44. [doi:10.1086/466560](https://doi.org/10.1086/466560)

8. FAO (2018). *Transforming food and agriculture to achieve the SDGs. 20 interconnecting actions to guide decision-makers*. Technical Reference Document. Rome. 132 p.

9. FAO (2012). *The State of food and agriculture. Investing in agriculture for a better future*. Rome. 182 p.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

**КОЧЕТКОВ О.В. КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
КОЧЕТКОВ Ю.О. КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК,
ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Заходи з підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах збільшення тиску глобальних проблем в Україні мають бути спрямовані передусім на покращення стану земельних ресурсів, що часто науковці пов'язують із оптимізацією структури землекористування [3, с. 151–191; 4, с. 6;1, с. 8], а для цього необхідно розуміти суть цього поняття.

Учені по-різному трактують поняття «землекористування». Н. Ф. Реймерс визначав землекористування як:

1) порядок, умови і форми експлуатації земель;
2) сукупність земельних ділянок, експлуатованих землекористувачами (адм.) [5, с. 180].

За визначенням Ю. Г. Іванова та Б. І. Кочурова [2, с. 84–88], користування землею на основі усвідомлених загальнозначущих потреб, регульоване законодавчими нормами й організоване територіально, становить процес землекористування.

Українські вчені поняття «землекористування» також визначають як територію, надану в користування господарству,

підприємству або іншій юридичній особі чи громадянину для конкретних цілей, яка має певну площу, фіксоване місце розташування і точні межі [6, с. 54].

Мета нашого дослідження полягала у вивченні теоретико-методичних аспектів та розробці практичних рекомендації щодо забезпечення управління оптимізацією землекористування сільськогосподарських підприємств.

Зазначено, що оптимізація землекористування сільськогосподарських підприємств – це визначення відповідного набору видів господарської активності у використанні земельних ресурсів, що забезпечують очікувані економічні переваги за поточних умов без порушення природної рівноваги екологічного ресурсу. Таким чином, управлінням оптимізацією землекористування сільськогосподарських підприємств є регулювання режиму та інтенсивності використання сільськогосподарських угідь, як специфічного галузевого прояву земельних ресурсів, з метою збалансування господарських цілей та екологічних вимог збереження біоресурсів. На відміну від загальноприйнятого підходу до оптимізації землекористування, за яким оптимальне використання досягається через визначення оптимальних пропорцій господарської активності при плануванні спеціалізації діяльності, пропонується використовувати підхід, в основі якого покладена ідентифікація процесів різного масштабу, що значним чином впливають на зміну характеру землекористування сільськогосподарського підприємства в перспективі. Тобто сконцентрувати зусилля не тільки на вдосконаленні структурних параметрів виробничої системи, але й якісно трансформувати систему сільськогосподарського землекористування відповідно до сучасних потреб суспільства та розвитку науково-технічного прогресу при глобальних змінах навколишнього середовища.

Узагальнено концептуальні основи раціонального землекористування сільськогосподарських підприємств. Розроблені методичні основи визначення виробничих параметрів технологічної системи сільськогосподарського підприємства, які дозволяють максимізувати виробничі можливості підприємств зі збереженням корисних якостей природної системи. Визначено ключові елементи управління землекористуванням при стратегічному плануванні господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано концептуально-методичний підхід до розробки моделі управління оптимізацією сільськогосподарського землекористування,

яка дозволяє з врахуванням техніко-технологічних, нормативно-законодавчих та ресурсних параметрів розвитку здійснювати адаптацію виробничої моделі сільськогосподарського підприємства до процесів глобальних змін навколишнього середовища.

Досліджено макросередовище землекористування та його факторний вплив на характер розвитку господарської системи підприємств, проведено аналіз виробничої системи аграрних підприємств Луганської області та здійснена комплексна оцінка стану техніко-технологічної системи, проведено аналіз передумов формування сталого землекористування сільськогосподарських підприємств. За багаторічними даними про сприятливість погодних умов для озимої пшениці, то загалом агрокліматичні умови вегетації озимої пшениці в Луганській області забезпечують 68-76 % максимальної врожайності, а врожайність зернових культур в Луганській області за умови оптимального зволоження може бути близько 63 ц/га. Основну небезпеку для сільськогосподарського виробництва в умовах глобальних кліматичних змін представляють ерозійні процеси, що посилюються. Досвід мінімізації дії деструктивних факторів вже є. Найкращим прикладом цього є використання мінімальної системи обробки ґрунту No-Till, перевагою якого є можливість регулювання водного режиму ґрунту спеціальними заходами.

Загальна мета стратегій адаптації сільськогосподарських підприємств до змін клімату – впровадити SLM (технології стійкого управління земельними ресурсами), які сприятимуть адаптації шляхом буферизації ризиків кліматичних змін. Стратегія буферизації ризиків полягає в пристосуванні до коливань запасів води у ґрунті (дощові опади мінус випаровування та втрати поверхневих стоків, що відображають доступні для рослин запаси води, які можуть зменшитись у зв'язку зі зміною клімату), до росту температур та зміні тривалості вегетаційного періоду.

В рамках адаптації землекористування сільськогосподарських підприємств до процесів глобальної енергетичної перебудови відмітимо, що перспективним напрямом раціоналізації сільськогосподарського землекористування в умовах стрімкого розвитку біопаливної індустрії є розробка моделей широкомасштабної міжгалузевої інтеграції в цілях створення умов отримання кратного синергетичного ефекту від реалізації індивідуальних пріоритетів підприємств галузей. За результатами моделювання отримано

рішення, за яким максимальний умовний прибуток за всі 4 роки складе 27 619 грн. на 1 га.

З метою оцінки перспективності подібної інтеграції розроблений проект "Створення інноваційного вертикально-інтегрованого бізнесу з виробництва поліетилену з власної рослинної сировини". Цей проект передбачає створення вертикально-інтегрованого бізнесу з випуску виробів з поліетилену. Пропонована модель ґрунтується на методології динамічного програмування і забезпечує найкраще вирішення 2-х критерійного завдання максимізації прибутку і забезпечення екологічно прийняттого землекористування.

Існуюча багатогалузева структура економіки відзначається високим рівнем ресурсної конкуренції. Проблема сільськогосподарських підприємств поглиблюється через специфіку сільськогосподарського виробництва, що в більшій мірі формує вкрай невигідні умови розвитку. Сучасні проблеми актуалізують науково-практичні питання пошуку альтернативних промислових технологій з використанням біологічної сировини, що збільшує значущість сільськогосподарського виробництва в загальній багатогалузевій структурі національної економіки. Таким чином, перспективним напрямом раціоналізації сільськогосподарського землекористування в умовах стрімкого розвитку біопаливної індустрії є розробка моделей широкомасштабної міжгалузевої інтеграції в цілях створення умов отримання кратного синергетичного ефекту від реалізації індивідуальних пріоритетів підприємств галузей.

Література.

1. Бутенко Є. В. Еколого-економічна оцінка сільськогосподарських землекористувань у ринкових умовах : автореф. дис. канд. екон. наук. 08.00.06. Київ, 2009. 20 с.
2. Иванов Ю. Г., Кочуров Б. И. О содержании теории землепользования. *Проблемы региональной экологии*. 2004. № 3. С. 84–88.
3. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні : монографія. Київ : Логос, 2011. 688 с.
4. Мартин А. Г. Еколого-економічне удосконалення структури земельних угідь Полтавської області : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.08.01. Київ, 2004. 20 с.
5. Реймерс Н. Ф. Природопользование : словарь-справочник. Москва: Мысль, 1990. 637 с.

6. Третяк А. М., Другак В. М. Наукові основи економіки землекористування та землевпорядкування. Київ : ЦЗРУ, 2003. 337 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

*ГРІДІН О.В., К.Е.Н., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
БРЕДИХІН В.В., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Продовольчий ринок України представлений величезною кількістю суб'єктів господарювання, що забезпечують населення країни необхідними продуктами харчування, зокрема хлібом та хлібобулочними виробами. При цьому, не можна не відмітити, що хлібобулочна продукція посідає одне з головних місць в раціоні абсолютної більшості українського населення й, відповідно, має стабільний без особливих коливань попит [5].

Безумовно, хлібопекарська галузь є важливою складовою продовольчого комплексу України, на діяльність її підприємств здійснюють суттєвий вплив найрізноманітніші чинники, зокрема: ринкова кон'юнктура, рівень конкуренції, купівельна спроможність населення, традиції споживання тощо. Особливістю хлібопекарської галузі України є те, що вона представлена широкою мережею вітчизняних хлібо заводів і пекарень. При цьому, близько 80 % продукції виробляється великими промисловими підприємствами, решта – міні-пекарнями та пекарнями при торгових центрах [6].

Зазначимо, що за останні десятиліття спостерігається суттєвий спад саме промислового виробництва хлібопродукції, що обумовлюється дефіцитом інвестицій, недостатньою та дещо незбалансованою державною політикою, яка мала б бути спрямована на стабілізацію і розвиток галузі, проте опосередковано призвела до зниження ефективності виробництва, сприяла проявам недобросовісної конкурентної боротьби, частково є наслідком систематичного підвищення цін на ресурси виробництва (енергетичні, сировинні, техніко-технологічні) тощо. В таких непростих умовах діяльність практично кожного хлібопекарського підприємства, нажалю, направлена не на забезпечення розвитку, через розширення